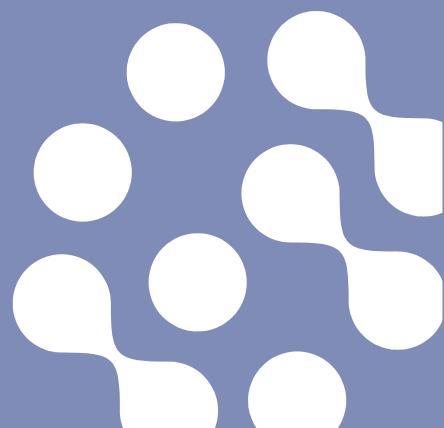

Eurofins Ahma Oy
Projekti 10724
29.4.2025

PYHÄJOEN YHTEISTARKKAILU

PYHÄJOEN KALATALOUSTARKKAILU V. 2024

PYHÄJOEN YHTEISTARKKAILU, KALATALOUSTARKKAILU V. 2024

Sisällysluettelo

YHTEENVETO	1
1. JOHDANTO.....	2
2. TARKKAILUN TOTEUTUS.....	2
2.1 KIRJANPITOKALASTUS	2
3. TULOKSET.....	3
3.1 KIRJANPITOKALASTUS	3
3.1.1 <i>Haapajärvi</i>	3
VIITTEET	5

29.4.2025

Eurofins Ahma Oy

Milla Yksjärvi
Projektipäällikkö

Jaakko Jokinen
Ympäristöasiantuntija

Yhteystiedot

Porraskuja 1
01740 Vantaa
Sähköposti: etunimi.sukunimi@etn.eurofins.com

www.eurofins.fi

YHTEENVETO

Pyhäjoen yhteistarkkailun kalataloustarkkailuun kuului vuonna 2024 kirjanpitokalastus Pyhäjoella.

Vuonna 2024 Pyhäjoen tarkkailualueella harjoitti kirjanpitokalastusta vain yksi kalastaja Haapajärvellä. Haapajärven kirjanpitäjä kalasti Kalatupa-merralla, katiskalla ja kävi vetouistelemassa. Saaliiksi kirjanpitokalastaja sai 20 kg kalaa, josta pääosa oli haukea ja ahventa. Kalastaja sai myös vähäisempiä määriä särkeä, kuhaa, lahnaa sekä madetta.

1. JOHDANTO

Pyhäjoen kuormitus-, vesistö- ja kalataloustarkkailuohjelma päivitettiin vuonna 2018 (Puro & Laitala) ja Lapin ELY-keskus hyväksyi sen kalataloustarkkailun osalta 6.8.2018 (LAPELY/972/2018) antamallaan tarkennuksilla. Tarkkailuohjelma otettiin käyttöön vuodesta 2019 alkaen ja sen sisältö vastasi pitkälti aiempaa vuosille 2012–2018 laadittua tarkkailuohjelmaa. Vuosina 2019–2025 tarkkailuohjelmassa jatketaan edelleen vuosittaista kirjanpitokalastusta ja kalastustiedustelut sekä sähkökoekalastukset toteutetaan kolmen vuoden välein. Tarkkailuohjelmaan kuuluvat myös Junttiselän verkkokoekalastukset, jotka tehtiin vuonna 2020 sekä metallimääritykset, jotka tehdään kolmen vuoden välein vuodesta 2019 alkaen.

Tässä raportissa esitetään vuoden 2024 Pyhäjoen kirjanpitokalastuksen tulokset.

2. TARKKAILUN TOTEUTUS

2.1 Kirjanpitokalastus

Kalastuskirjanpito on jatkunut Haapajärven alueella vuodesta 1987 ja Pyhäjokisuulla vuodesta 1998 lähtien. Uuden tarkkailuohjelman mukaan tavoiteltu kirjanpitokalastajien määrä Haapajärvellä on 8–10 kalastajaa ja Pyhäjokisuulla 5 kalastajaa. Kirjanpitokalastajien määrä väheni merkittävästi parin edellisvuoden aikana, kun kirjanpitäjät lopettivat kalastusta mm. ikääntymisen vuoksi. Uusia kirjanpitäjiä on yritetty rekrytoida lisää, mutta yrityksistä huolimatta määrää ei ole saatu kasvatettua. Vuonna 2024 pyynti- ja saalistietoja ilmoitti edellisvuoden tapaan vain yksi kalastaja (Taulukko 2-1). Kirjanpitokalastusta tarkkailumenetelmänä on syytä arvioida seuraavaa Pyhäjoen tarkkailuohjelmaa valmisteltaessa.

Pyynti- ja saalistiedoista on laskettu alueittain koku- tai kalastuskertakohtaisia yksikkösaaliita kullekin saalislajille. Yksikkösaaliiden kehittymistä on kuvattu tärkeimpien kalalajien osalta sekä todellisina vuosiarvoina että kolmen vuoden liukuvina keskiarvoina vuosilta 1987–2020 (Pohjois- Suomen Vesitutkimustoimisto Oy 1996, Lapin Vesitutkimus Oy 1998, 1999, 2002, 2003 ja Taskila 2012, Salo 2014, 2015, Laitala 2016–2019, Alaja 2020 sekä Laitala & Jokinen 2021).

Taulukko 2-1. Kirjanpitokalastajien määrä Pyhäjoella, Haapajärvellä ja Pyhäjokisuulla v. 2006–2023. Uuden tarkkailuohjelman mukaisesti Haapajärven yläpuoliselta alueelta ei ole vuodesta 2019 lähtien kerätty kirjanpitoa kalastuksesta.

Alue	Tavoite	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Haapajärven yläpuoli-Piipsanoja	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Haapajärvi	8-10	8	9	8	9	9	7	6	6	7
Pyhäjokisuu ja meriedusta	5	3	5	5	4	5	4	4	5	5
Kalastajia yhteensä	13-15	12	15	14	14	15	12	11	12	13
Alue	Tavoite	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Haapajärven yläpuoli-Piipsanoja	-	1	1	1	2	0	0	0	0	0
Haapajärvi	8-10	6	7	7	5	2	1	1	1	1
Pyhäjokisuu ja meriedusta	5	5	5	4	3	2	1	1	0	0
Kalastajia yhteensä	13-15	12	13	12	10	4	2	2	1	1

3. TULOKSET

3.1 Kirjanpitokalastus

3.1.1 Haapajärvi

Kirjanpitokalastus Haapajärvellä oli hyvin pienimuotoista vuonna 2024 ja vain yksi kalastaja piti kirjaa kalastuksestaan. Saalistietonsa ilmoittanut kirjanpitäjä kalasti eniten toukokuussa, jolloin hän käytti Kalatupamertaa, katiskoja sekä kävi vetouistelemassa. Lisäksi kalastaja kävi vetouistelemassa kesä-, heinä- ja elokuussa. Kalatuvalle kertyi seitsemän ja katiskoille 12 pyydyskokukertaa. Vetouistelemassa kalastaja kävi yhteensä kuusi kertaa kahdella vavalla. Verkkokalastusta ei kirjanpidossa harjoitettu lainkaan vuonna 2024.

Vuonna 2024 kirjanpidon kokonaissaalis ja kalastajakohtainen saalis Haapajärvellä oli 20 kg (Taulukko 3-1). Puolet saaliista koostui hauesta (9,8 kg) ja neljännes ahvenesta (5,2 kg). Loput saaliista oli särkeä, kuhaa, lahnaa ja madetta.

Taulukko 3-1. Kalastuskirjanpidon kokonaissaalis (kg) Haapajärvellä v. 2003–2024. (n = kalastajien määrä)

Vuosi	n	Hauki	Lahna	Kuha	Ahven	Kirjol.	Siika	Made	Särki	Muut	Yhteensä (kg)	Saalis/ kalastaja (kg)
2003	8	415	405	175	138	33	4	8	22	-	1200	150
2004	8	560	409	246	72	63	5	19	5	-	1379	172
2005	8	424	540	186	52	120	1	16	9	-	1348	169
2006	8	419	465	209	91	71	1	17	20	-	1293	162
2007	9	668	577	289	85	44	3	24	6	-	1696	188
2008	8	599	357	175	52	49	1	14	17	13	1277	160
2009	9	513	561	264	71	18	2	15	10	8	1462	162
2010	9	593	492	361	26	80	-	21	4	9	1586	185
2011	7	352	260	167	12	52	-	9	-	3	855	122
2012	6	377	263	157	13	29	-	19	3	3	864	144
2013	6	290	211	225	8	48	-	18	1	1	804	134
2014	7	510	158	277	29	63	-	17	16	-	1069	153
2015	6	390	210	174	74	5	-	6	20	-	878	146
2016	7	389	215	224	161	56	1	7	50	-	1103	158
2017	7	263	171	117	69	37	-	25	17	-	699	100
2018	5	101	121	61	118	10	-	3	-	4	419	84
2019	2	30	8	6	4	6	-	10	1	-	63	32
2020	1	7	5	-	0,4	-	-	-	1	-	13	13
2021	1	3	0	1	-	-	-	-	1	-	5	5
2022	1	4	17,5	-	1,1	1,7	-	-	1	-	25	25
2023	1	13	13,7	0,3	0,93	-	-	-	0,5	-	28	28
2024	1	9,8	0,7	0,8	5,18	-	-	0,2	3	-	20	20

Pitkällä aikavälillä hauen osuus kokonaissaaliista on vaihdellut noin 30–50 % välillä. Kuhan osuus kalansaaliista on pysytellyt aiemmin 20 % molemmiin puolin, mutta vuoden 2016 jälkeen saalisosuus laski tasaisesti. Vuodesta 2019 alkaen vertailu edellisvuosiin ei ole mielekästä vähäisen kalastuksen ja kokonaissaaliin takia.

Lahnan osuus kokonaissaaliista oli vielä vuosituhanteen vaihteen jälkeen noin 30–40 %, mutta laski sittemmin noin 20–30 prosenttiin. Haapajärven kirjanpitokalastajien lahnasaaliin aleneminen pitkällä aikavälillä johtui todennäköisesti harvojen lahnaverkkojen käytön vähenemisestä ja pyynnin keskittymisestä muihin lajeihin (Laitala 2019). Vuodesta 2019 alkaen aineistot ovat olleet hyvin pienet, joten niiden pohjalta ei voi tehdä luotettavaa arviota kalastossa mahdollisesti tapahtuneista muutoksista.

Vähäisen kirjanpitokalastuksen ja uusien kalastajien rekrytinnin vaikeuden takia kalastuskirjanpidon jatkoa Pyhäjoen yhteistarkkailussa on syytä arvioida seuraavaa tarkkailuohjelmaa suunnitellessa. Menetelmä ei vähäisillä kalastaja- ja pyyntiponnistusmäärillä tarjoa luotettavaa tietoa kalakantojen tilasta tai muista kalastukseen liittyvistä tekijöistä. Korvaavina menetelminä voisivat toimia kalastustiedustelu ja verkkokoekalastus. Kalastustiedusteluja toteutetaan jo kolmen vuoden välein kattavasti Pyhäjoella ja sen sivuvesillä, mukaan lukien Haapajärvellä. Jatkossa siihen voitaisiin kuitenkin lisätä Pyhäjokisuun alue korvaamaan siellä ollutta kirjanpitoa. Tiedustelussa tulisi olla oma osio nahkiaisenpyynnille tai nahkiaispyynnin tiedustelu voitaisiin toteuttaa kokonaan omana tiedustelunaan, kuten esimerkiksi Kalajoen yhteistarkkailussa tehdään (Afry 2024). Haapajärven kalaston tilaa voitaisiin jatkossa seurata tarkemmin Nordic-verkkokoekalastuksilla esimerkiksi tiedusteluvuosina tai harvemmin. Haapajärvellä on toteutettu vuonna 2021 Haapajärven ekologisen tilan tutkimisen yhteydessä (Svahnäck ym. 2021) koekalastusohjeen (Olin ym. 2014) mukainen verkkokoekalastus, jonka mukaisesti koekalastuksia voitaisiin toteuttaa myös yhteistarkkailun puitteissa.

VIITTEET

- Afry Finland Oy (2024). Kalajoen käyttö-, päästö-, vesistö- ja kalataloustarkkailuohjelma vuosille 2025–2030.
- Ahma ympäristö Oy (2015). Pyhäjoen yhteistarkkailu 2014, Osa III: Kalataloustarkkailu.
- Alaja H (2020). Pyhäjoen yhteistarkkailu. Osa III Kalataloustarkkailu 2019. Eurofins Ahma Oy, Jyväskylä.
- Aroviita J, Mitikka S & Vienonen S (toim.) (2019). Suomen ympäristökeskuksen raportteja 37/2019. Pintavesien tilan luokittelu ja arviointiperusteet vesienhoidon kolmannella kaudella. Suomen ympäristökeskus.
- Laitala H (2016). Pyhäjoen yhteistarkkailu 2015. Osa III Kalataloustarkkailu. Ahma ympäristö Oy, Oulu.
- Laitala H (2017). Pyhäjoen yhteistarkkailu 2016. Osa III Kalataloustarkkailu. Ahma ympäristö Oy, Oulu.
- Laitala H (2019). Pyhäjoen yhteistarkkailu 2018. Osa III Kalataloustarkkailu. Ahma ympäristö Oy, Oulu.
- Laitala H & Jokinen J (2021). Pyhäjoen yhteistarkkailu. Osa III Kalataloustarkkailu 2019. Eurofins Ahma Oy, Jyväskylä.
- Lapin vesitutkimus Oy (1998). Pyhäjoen kalaston ja kalastuksen yhteistarkkailu. Vuosiraportti tuloksista v. 1997. Moniste.
- Lapin vesitutkimus Oy (1999). Pyhäjoen kalaston ja kalastuksen yhteistarkkailu. Vuoden 1998 tulokset ja yhteenveto. Moniste.
- Lapin vesitutkimus Oy (2002). Pyhäjoen kalaston ja kalastuksen yhteistarkkailu. Vuoden 2001 tulokset ja vuosien 1999-2001 yhteenveto. Moniste.
- Lapin vesitutkimus Oy (2003). Pyhäjoen kalaston ja kalastuksen yhteistarkkailu v. 2002. Moniste.
- Olin M, Lappalainen A, Sutela T, Vehanen T, Ruuhijärvi J, Saura A & Sairanen S (2014). Ohjeet standardinmukaisiin koekalastuksiin. RKTL:n työraportteja 21/2014. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Helsinki.
- Puro H & Laitala H (2018). Pyhäjoen kuormitus-, vesistö- ja kalataloustarkkailuohjelma vuosille 2019-2025. Eurofins Ahma Oy, Seinäjoki.
- Salo J (2014). Pyhäjoen yhteistarkkailu 2013. Osa III Kalataloustarkkailu. Ahma ympäristö Oy, Oulu.
- Salo J (2015). Pyhäjoen yhteistarkkailu 2014. Osa III Kalataloustarkkailu. Ahma ympäristö Oy, Oulu.
- Sutela T, Vehanen T & Rask M (2011). Assessment of the ecological status of regulated lakes: stressor-specific metrics from littoral fish assemblages. *Hydrobiologia* 675: 55–64.
- Sutela T, Aroviita J & Keto A (2013). Assessing ecological status of regulated lakes with littoral macrophyte, macroinvertebrate and fish assemblages. *Ecological Indicators* 24: 185–192. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ecolind.2012.06.015>
- Svahnback K, Köngäs P & Liljendahl A (2021). Haapajärven ekologisen tilan tutkimisen lisäselvitykset. Vahnen Environment Oy.
- Taskila E (2012). Pyhäjoen yhteistarkkailu 2011. Osa III Kalataloustarkkailu. Pöyry Finland Oy, Oulu.